

Martina Riebauerová **Vladimír Beneš**

Dynastie mozků

**Zakladatel rodu neurochirurgů
v rozhovorech a vzpomínkách**

≡ KNIHA ZLIN

Dynastie mozků

Zakladatel rodu neurochirurgů v rozhovorech a vzpomínkách

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

≡ KNIHA ZLIN

Vladimír Beneš, Martina Riebauerová
Dynastie mozků – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Dynastie mozků

© Martina Riebauerová, 2022

Layout © Jan Kafka, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-7662-446-7

ISBN e-knihy 978-80-7662-512-9 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-7662-513-6 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7662-514-3 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

Martina Riebauerová

Vladimír Beneš

Dynastie mozků

**Zakladatel rodu neurochirurgů
v rozhovorech a vzpomínkách**

Předmluva

18. července roku 2021 mi zazvonil telefon. Volal Vladimír Beneš. „Táta dneska umřel, Martino.“ Jeho hlas byl klidný, vyrovnaný, beze stop smutku.

Je-li někomu sto let a už delší dobu má pocit, že na tomhle světě přeluhuje, bývá s koncem své životní pouti srovnán a stejně tak i jeho okolí, zvláště je-li to okolí silné, sršící energií, optimismem a obdařené schopností brát věci tak, jak jsou.

Existuje-li hezká, přirozená smrt, je to tahle. Všechno je, jak má být, říká se v takovém okamžiku.

A přece nebylo. Vzpomněla jsme si na svůj počítač plný nahrávek rozhovorů s Vladimírem Benešem nejstarším, jedním ze zakladatelů československé chirurgie a „otcem“ paraplegiků, mistrem nesmlouvavého ostrovtipu. Na podzim roku 2016 jsme je vedli s předsevzetím, že z nich jednou bude knížka. Vlastně za to tak trochu mohl novinář a spisovatel Karel Pacner. „Udělej Beneše,“ vyzýval mě, „dokud není pozdě.“

Poslechla jsem, ale v rámci prokrastinace a jiných povinností odkládala dokončení započatého. Až zasáhla vyšší moc a najednou bylo pozdě.

Co s nedopovídaným rozhovorem? Co s množstvím namluvených glos, které stárnoucí doktor namlouval na diktafon a které jsou syrovou výpovědí o tom, jak vypadá stáří? Co s mozaikou vykreslující život lékaře a vášnivého amatérského sportovce, když jí pořád několik střípků chybí?

Naštěstí je tu ještě jeden Vladimír Beneš. A ještě jeden. Syn a vnuk, oba nositelé stejného jména, oba neurochirurgové. Díky jejich vzpomínkám na tátu a dědečka mozaika ožila všemi barvami a všechny detaily začaly dávat smysl.

Vše do sebe zapadlo, vše je, jak má být.

Část I.

Rozhovory s Vladimírem Benešem nejstarším

Teorie přežívání

Po ranním probuzení začnu někdy přemýšlet, jaké jsou mé další cíle v životě. Tím prvním v řadě je dožít se devadesáti šesti roků, což nastane 27. ledna 2017. Pak si uvědomím, že nevím, co bude potom. Mám se snad dožít sta let, do kterých budou zbývat už jen tři roky? Náhle se přistihnu při úvaze, že to snad ani nechci, ačkoliv stovka je takové krásné číslo.

Pak vstanu, sednu si na okraj postele, rozkolíbám se a pomalu, klopýtavě jdu na záchod. V tu ránu si vzpomenu, který je den, ale nevím datum. Nevím, co bude dál, co budu dělat. A hlavně, nevím, proč tu jsem.

Šestadevadesátin se snad dožiji, ale co je za tím? Najednou vím, že tam není nic. Není tam les s houbami, není tam řeka a jez, není tam silnice a bzučení automobilového motoru, jen prázdnota. Hledám nějaký cíl, ale nenapadne mě nic.

Přežívání se často promění ve vzpomínání. Jako by vzpomínky přeskočily širokou řeku a vetřely se na druhém břehu do mozku. Často jsou vyvolány nějakou asociací, která přichází ve fázi přežívání úplnou náhodou. Nedávno jsem viděl v televizi opakování seriálu *Hříšní lidé města pražského*. A tam jsem za policejním radou Vacátkem spatřil rádio, které se podobalo tomu, jež jsme kdysi dostali od tety Boženy.

Teta Božena podporovala několik rodin. Mě s bratrem oblékala až do konce gymnázia. Nikdy jsem nepochopil, kde teta, prodavačka v cukrárně, dokázala nashromáždit takové peníze, že byla schopna oblékat tolik příbuzných. Jednoho dne oznámila, že nám koupí rádio. My žádné rádio neměli. Od té doby jsme s tatínkem chodili městem od krámu ke krámu, prohlíželi si rádia ve výlohách a snili o tom, které od tety Boženy asi dostaneme. Nejvíc se nám líbilo jedno od německé firmy Telefunken.

Konečně nám teta napsala, aby si tatínek pro rádio přijel. Čekali jsme na nádraží, táta vynesl z vlaku velkou krabici a my ji nábožně nesli až k nám domů. Když ji otevřel, vykřikli jsme nadšením a zvedli ruce nad hlavu. Já v té radosti na tátu zařval: „Ty kanče!“ Do Plzně přišlo tohle oslovení z Přeštic, města kanců, dnes ho nahradilo neustálé opakování „ty vole“. Tenkrát to ale bylo něco úplně jiného. Ani mi nepřišlo, že bych tatínka urážel. A hlavně, bylo to přesně to rádio, které jsme si vysnili. Žasli jsme nad obloukem se jmény stanic a množstvím měst, kroutili knoflíky a nechápali, jak je možné, že slyšíme jazz. Velmi jsme si oblíbili Kaunas, kde hrála pohodová a vlídná muzika.

Podobně konsternovaní jsme byli z první televize. Když jsem pozval kamaráda na hokej, říkal mi: „Jdi někam s takovou obrazovkou, vždyť ten puk není větší než muší hovínko.“ Urazil nás, každopádně později jsme si koupili novou Sony v Tuzexu a tu naši malou dali rodičům. Teprve ve stáří jsem si uvědomil, co televizor pro staré lidi znamená.

Nedávno jsem koukal na Messiho, jak dává gól. Jak nechá míč nejprve projít mezi nohama a teprve pak ho volnou nohou pošle za brankáře. Nádhera! Ale tenhle trik já znám. To byl trik mého idolu, hráče SK Plzeň Tondy Hájka. Na toho jsem se chodil dívat a obdivoval ho. V knize o kanonýrech, kteří dali víc než sto gólů, byl uveden na druhém místě hned za Pepou

Bicanem. Tonda Hájek byl trochu při těle, nijak zvlášť se nepohyboval, ale byl vždycky tam, kde se dávaly góly. Celý život jsem ho napodoboval. Kolik já dal gólů právě těmi jeho triky!

Stejně to bylo s tenisem. Proti našim oknům byly dva kurty ruských emigrantů, kteří po bolševické revoluci uprchli do Československa. Dívali jsme se na ně z okna velmi často – celá rodina. Sledoval jsem jejich pohyby a tak nějak automaticky tušil, kdo hraje dobře a který úder je dobrý. Pak jsem byl pozván na kurty Viktorie Plzeň. Předseda klubu mi půjčil raketu a já napodobil ty Rusy tak, že valil oči. Tu raketu mi věnoval nebo prodal za babku, už ani nevím, a pak mě vyzval, abych hrál jako dorostenec v jejich klubu. Šel jsem tam párkrát a už mě postavil do utkání. Pak přišla válka a bylo po tenise. Nehrál jsem asi třicet let.

Takové vzpomínky jsou velmi časté a přežívání mění v nostalgii. Pak se ale objeví jakýsi opak těch vzpomínek – strach z budoucnosti. Najednou si uvědomím, že už nikdy nevidím hříbky v mechu našeho lesa na Vysoké, už nikdy nevidím tu nádheru, když jich je pět na jednom místě, nevidím krásu jejich klobouků. Nevidím poddoubáky, kozáky ani lišky, už nikdy nebudu schopen vyjít ten kopec, ba ani do těch nižších lesů se nedostanu.

Už nikdy neobuju kopačky. Samozřejmě jsem hrával v těch umělých, obyčejných, které se prodávaly u Bati za třicet korun. Koupil jsem si jednou v Přešticích parádní kopačky s krásnými špunty, ale byly mi těsné a hrál jsem v nich jen několikrát. Už nikdy nenastoupím s mými kamarády, už nikdy nedám góla – a co já jich dal! Hráli jsme na malém hřišti, pět proti pěti. Jednou jsme hráli do deseti a já dal sedm gólů, jen tři jsem nechal svým spoluhráčům. Čtyři z nich vidím úplně přesně. Dal jsem je svým obvyklým trikem Tondy Hájka.

Už tam nikdy nepřijdu. Náš obvyklý nedělní fotbal skončil s náhlou smrtí nejlepšího organizátora, kterému se všichni

smáli pro jeho poněkud zpomalené fotbalové myšlení, ale kterého všichni měli rádi a který všechny ty zápasy zařizoval.

A co je nejhorší, už nikdy nesešlápnu plyn svého automobilu. Měl jsem jich přesně deset, než jsem prodal ten poslední. Už jsem byl značně omezený v pohybu, nohy mě bolely a chůze byla čím dál horší. Oblezl jsem sotva blok domu, ale když mě dotlačili do auta, já si sedl, připnul pás a otočil klíčkem, v té chvíli ze mě byl úplně zdravý člověk bez nejmenší bolesti a s rozkoší jsem vyrazil do Čižic na svou chalupu.

S autem jsem byl srostlý. Na dálnici mi žena klepala na rameno nebo mě štouchala do stehien, jakmile jsem překročil stotřicítku. Nejvýš jsem jel sto padesát, ale i to už na ni bylo moc. Jezdil jsem stále pomaleji. Je zajímavé, že já, který měl bolesti v celém těle, jsem v autě necítil žádnou obtíž. A řídit jsem dobře. Kluci mi to už zakázali, jsem prý starý a řídím blbě.

Nemají pravdu, ale auto jsem prodal a jedna moje láska je pryč. Jezdil jsem strašně rád, hlavně dlouhé štreky. Když jsem pracoval v Basileji, dával jsem trasu Praha – Basilej non-stop, akorát jsem se šel vyčurat. To jsem měl ještě svoji krásnou simcu, která se prodávala v Tuzexu. Jednou jsem ji téměř zničil. Hnal jsem ji furt pryč až do Basileje, pořád sto padesát, až jsem přehřál motor. Za opravu jsem utratil fůru peněz, ale to jsem Zděni samo sebou neřekl.

Svoji současnou prázdnotu vždy vyplním takovýmto vzpomínáním. Pokaždé ale končí nostalgicky smutně: Jsem na řadě. Víím, že se nedožiju stovky. Víím, že jdu nenávratně k cíli smrti, ale nevím, co do té doby budu dělat. Je to nepřetržitá cesta.

Vladimír Beneš, 23. října 2016

Jak se máte, pane profesore? Banální otázka, kterou asi slyšíte každou chvíli. Co na ni odpovídáte?

Odpovídám: Jen o trochu líp než přiměřeně věku. Tedy o trochu líp, než bych se mít měl.

To zní poměrně optimisticky.

Zní, ale před pár měsíci jsem málem zaklepal bačkorama. Upřímně ani nevím, co přesně se stalo. Vybavuji si až chvíli, kdy jsem se probral. V jedné ruce jsem měl napíchnutou infúzi s antibiotiky a v druhé nějaký vyživující roztok, který mi dal v Ústřední vojenské nemocnici profesor Mirek Zavoral, čímž mě zachránil. Nemohl jsem hýbat rukama ani nohama, museli mě krmit a převracet. Jako bych ochrnl.

Profesoru Benešovi zazvoní telefon, volá syn... To byl Vláďa. Přijel z Káhiry, kde přednášel. On je teď tedy mimořádná persona. Až moc. Je mezi těmi top, naštěstí mu to do hlavy neleze. Snad. Ptal jsem se ho tuhle: „Ty, Vláďo, kolik je takových top neurochirurgů, kteří jsou známí ve světě?“ „Asi tak sto,“ odpověděl mi. Je teď slavný díky operacím mozkových nádorů – meningeomů. Kde jsme to skončili?

U vašeho ochrnutí.

Nejhorší na tom bylo to vegetativní ochrnutí, Martino. Neovládal jsem močení a stolicí. Museli mi dát cévku a přebalovat mě, což bylo horší než to samotné ochrnutí. Krmili mě asi čtyři týdny, protože jsem neovládal ruce. Postupem času jsem se už částečně sám najedl, ale vegetativní poškození mírně přetrvávalo a sestry měly nařizeno, že nesmím chodit.

Jenže mísa, kterou mi dávali, mě studila do zadku a já se do ní nevykadil. Pomohly mi vždycky až sanitárky, které mě tajně odtáhly na záchod. Tohle všechno je strašnější než samotná nepohyblivost. Strašně mě to sužovalo. V nemocnici

jsem byl osm nebo devět neděl. Než jsem se vrátil domů, vytrhali v bytě prahy, což ještě vidíte...

Ano, vidím.

... a do obývacího, abych mohl koukat na televizi, mi umístili speciální postel od pana Frolíka, se kterým se dobře znám. Dal mi ji domů úplně zadarmo. A v této posteli jsem celé dny ležel. Tohle všechno se stalo v květnu. Teprve v září jsem šel do své vlastní postele. Nerad na tu dobu vzpomínám, přivedla mě do fáze přežívání.

Tenhle výraz jsem nikdy dříve neslyšela, poprvé až od vás.

Inspiroval mě k ní článek v magazínu *Reportér* o mladém vědci jménem Filip Matějka, který se věnuje teorii racionální nepozornosti a na svůj výzkum dostal od Evropské výzkumné rady grant ve výši třicet milionů korun. Já ten článek četl čtyřikrát a furt jsem z toho blběj. Ale v zásadě jde o to, že na lidi se valí taková suma informací, že nejsou schopni si vybrat tu správnou a správně ji aplikovat. Tahle nepozornost způsobuje chyby nejen jednotlivců, ale i institucí a vlád.

Jak to souvisí s vaším přežíváním?

To vám za chvíli řeknu. Došlo mi, že člověk opravdu vstřebává spoustu informací a nedokáže si přebrat, co je pravda, a co ne. Nedávno jsem si otevřel internet a tam se psalo o jakémsi třináctiletém klukovi s Duchennovou svalovou dystrofií, který dostal kmenové buňky. Duchennova choroba je neléčitelná, postupně způsobuje úplné ochrnutí svalstva a všichni kolem pětadvaceti let věku umřou, je to bohužel nezvratné. Ale lidi na tohohle chlapce sesbírali peníze, maminka ho vzala na Filipíny, kde mu dali kmenové buňky a kluk se na čas zlepšil. Článek vyzval lidi, aby se k tomu vyjádřili – a já z toho byl úplně paf. To byla žumpa nadávek vládě, ministrům, Bakalovi

a já nevím komu ještě, proč nedávají peníze na léčbu těchto dětí. Ta výzva byla naprosto nesmyslná. Nikoho nenapadlo hledat si ty správné informace, zeptat se odborníků. Kdyby se někdo zeptal mě, řekl bych mu, že je to nesmysl a podvod, navzdory přechodnému zlepšení toho kluka. Jsem proti tomu, co teď udělala profesorka Eva Syková, která léčila pacienty s poraněním míchy kmenovými buňkami a říkala si o dvě stě tisíc korun. V mých očích selhala jako lékař, vědec i politik. Lékař musí léčit podle *evidence based medicine*, tedy podle medicíny založené na důkazech.

Ale zpět k Filipu Matějkovi – byla to inspirace. Napadlo mě, že bych zrovna tak mohl napsat teorii přežívání. Máme termín *survival*, přežití. Přežití znamená, jak dlouho žije pacient po nějaké operaci. To je vid dokonavý. Přežití, smrt, tečka. Pak je tu ale vid nedokonavý – přežívání. *Surviving*. To je stav, fáze. A v této fázi právě jsem. Přešel jsem do ní z fáze staroby, ve které jsem měl své zvyky a zlozvyky. Probudil jsem se, šel jsem na záchod, nasnídal se a vyčistil si zuby, pak jsem sedl k počítači a prohlížel si internet a potom jsem si četl, protože já byl odjakživa velký čtenář. Ale hlavně, měl jsem cíle.

Jaké?

Tak například jsem měl cíl dožít se dostavby tunelu Blanka. Všichni se tomu smáli.

Cože? Proč zrovna takový cíl?

Jsem občan Prahy 6, tak mě to prostě napadlo. Stavba tunelu se stále protahovala, náklady narůstaly. Když Blanku dostavěli, přijel kamarád se superbem, naložil mě, tady na Břevnově jsme vjeli do Blanky, projeli jí až na konec, tam jsme to otočili, vzali to Strahovským tunelem a Mrázovkou a skončili až na Barrandově. Takhle jsem viděl všechny tunely a vrátil se domů. Blbej cíl, chápu. Ale měl jsem cíl!

Nádherný cíl. Co dál?

Já si ty cíle kladl postupně. Chtěl jsem se dožít konce komunismu, nástupu syna do čela kliniky ve Střešovicích, pak vnukovy promoce a vnukovy habilitace. V Karolinu jsme se sešli celá rodina včetně jeho holčiček, tedy mých pravnuček. To byl ještě promotorem Pepík Koutecký. Tehdy prohlásil, že už žádného Beneše vidět nechce, on nás v Karolinu opečovával snad sedmkrát.

Bylo tam asi padesát lidí a vnuk Vláška dostal za úkol promluvit za všechny. Mezi námi, on to moc neumí, nemá ten můj drajv. Já, když jsem přednášel, tak jsem si to zrežíroval. Věděl jsem přesně, co řeknu, kdy si sundám brýle a podívám se do lidí. Vnuk mluví poněkud jednotvárně, takže všichni už trochu klímali – do chvíle, kdy prohlásil, že dříve či později budou muset studenti platit školné. V tu ránu se všichni probrali a já byl pyšný, že měl odvahu něco takového pronést.

Jsme v tomhle názoru všichni tři Benešové zajedno: Stejně jako zdravotnictví ani školství se nedá dělat zadarmo. Když vláda rušila druhý důchodový pilíř, napsal jsem článek, že se vůbec nemluví ještě o jednom pilíři, a tím je rodina. Rodiče investují do svého dítěte a očekávají, že se jim to vrátí. U mě to funguje bezvadně.

Popište mi to.

Já jsem všechny své peníze – a vydělal jsem jich dost – investoval do vzdělání svého syna. A syn zase investoval do mého vnuka. Vždycky se nám to vyplatilo. Na konci šedesátých let jsem půl roku pracoval ve Švýcarsku. Vydělané peníze jsem tam chytře nechal a platil z nich vzdělání, když šel Vláška do Ameriky. A teď mi to ten kluk vrací. Až moc – on tedy taky dost vydělá, pacholek. Snacha nám nakupuje jídlo. Přiveze obrovskou tašku z Makra a v ní hotová jídla, všechno nám zaplatí. A my ušetříme peníze.

Bratři Benešovi, Zbyslav a Vladimír,
v roce 1926

Na co je šetříte?

Pro holčičky, pravnučky! To by Zděna nepřezila, že by holčičkám něco upřela. Tenhle byt jsme dali synovi. Já jsem tu už jen nájemník. Ale on mi nezvýšil činži, platím mu málo. (Pozn. syna: „Nikdy neplatil ani korunu.“) A tak ještě ušetříme. Pro ty holčičky, jak jsem říkal.

Ale taky by se mohlo stát, že zblbneme, bude třeba nás dát do nějakého ústavu a někdo to bude muset zaplatit. Maminka snachy Evičky je s těžkým Alzheimerem v ústavu v Roztokách, kde se platí měsíčně pětadvacet tisíc. Tvrdím, že zrušení druhého pilíře byla stejná blbost jako zrušení třicetikorunových poplatků u lékaře. Tenhle směšný poplatek přinesl do zdravotnictví pět miliard, které nám teď chybí. Pozoroval jsem jednou v nemocnici lidi, kteří platili poplatek v automatu. Nikdo neřekl ani slovo a každý zaplatil. Vláda mi říkal, že nikdy neslyšel stížnost, až na jednu výjimku – když za ním přišla mladá manželka Jiřího Paroubka. Když odcházela, Vláda řekl: „Ještě jedna věc, paní Paroubková.“ „Jaká?“ divila se. „Třicet korun, paní sekretářka vám dá potvrzení.“ Zůstala prý stát jako sloup. Ale jinak se nad tím nikdo nepozastavil. Třicet korun, to je lístek na tramvaj. Třicet korun sem, třicet korun zpátky a nikomu to nepříjde. Tak proč teď někteří nadávají, že mají zaplatit u lékaře?

Celý život platili daně a pak zdravotní pojištění, tak teď chtějí péči zadarmo.

Nesmysl! Péči platí ten, kdo zrovna pracuje a odvádí peníze na zdravotní pojištění. Ale to neznamená, že všechno může být zadarmo.

Měl jste ještě nějaké další životní cíle?

Ano, abychom šli s pravnučkami do školy. Ale i tenhle sen už je splněný.

Žádné už nejsou?

Nejsou, to je právě ono. Ta fáze přežívání. Najednou se probudím a nevím, co budu dělat. Jsem jako bez hlavy, bez rukou. Vlezu na internet, ale najednou nevím, co číst. Je to čím dál víc stejné.

Pak se podívám na fotku, kterou mi kdysi poslal kamarád – je na ní náš mančaft na posledním turnaji veteránů v Holešovicích. Bylo to někdy na přelomu padesátých a šedesátých let. Já stojím na levém křídle. A jsem jediný, který žije. Vedle mě stojí můj bratr, byl o rok mladší než já, ale i on už umřel. Z legendárního klubu Radbuza, jak se jmenoval, žiju jen já. Z osmadvaceti maturantů na gymnáziu taky žiju jen já.

A když si tohle všechno spočítáte, logicky si říkáte: Jaká je lhůta? Jsem na řadě. A najednou se zhrozím, že mě to nezneklidňuje. Že je mi to jedno. Jako každý smrtelník se smrti bojím, chtěl bych žít, ale na druhé straně už mi to tak nevadí. Tamhle mám počítač a v něm soubor s názvem Pohřeb. Přesně jsem v něm popsal, co mají naši udělat. Musíme se Zděnou umřít společně, bez ní nemůžu být živ.

A ona bez vás?

Ona je statečnější. Mně je pětadvadesát, jí třiadvadesát. Teď má akorát těžkou ztrátu paměti a nedoslýchá, těžko to snáším, i když za to nemůže. Přejde k nám třeba vzácná návštěva a ona zjistí, že nemá kafe. Tak běží k Vietnamci. Fyzicky je na tom výborně, seběhne a vyběhne schody jako čamrda. Koupí ještě nějaké zákusky, ale na kávu zapomene.

To se stává i mně.

Vím, že za to nemůže, přesto se rozčílím a pak mě bolí hlava. Seznámili jsme se, když jsem šel do oktávy a ona do kvinty. Mně bylo devatenáct, jí sedmnáct a od té doby jsme spolu.

To je přes sedmdesát let.

Brali jsem se až v roce 1948, Zděna byla napůl Židovka a museli jsme čekat na povolení. Kdybychom se se Zděnou dožili roku 2018, tak máme zase nějaké výročí. Ale to je strašně daleko. I tenhle cíl už selhává.

Jak jste se seznámili? Byla to taková ta láska ze školy, co pak vydrží navěky?

Byla. Kdysi jsme měli chatu na Mži u Pňovan. Když Němci obsadili Sudety až k Plzni, vzali nám i tu chatu. Po záboru jsme s bratrem stačili akorát odvézt na kolečkách naši keňu čtrnáct kilometrů do Plzně a dalších čtrnáct do Čižic, kde jsme našli prázdninový byt. Bez něj by můj tatínek, učitel, nemohl být.

Hned první den prázdnin jsme dali loď na vodu a několi-krát se v ní projeli. Pak za námi přišel jeden kamarád – a že prý tamhle v chatě je holka, která by se strašně ráda svez-la. A ta holka, která vyšla, byla tak krásná, že jsem zůstal úplně paf. Kánoi jsem asi za dva roky prodal, ale Zděna už mi zůstala. Dodnes říkám, že národní neštěstí mi přineslo i největší životní štěstí. Sokolové ji pak zachránili a umístili do lékárny v Plzenci, jinak by ji jako položidovku nikdo nevzal. Její matka šla do Terezína, otec do Bystřice a Zděna žila u nás. Vždycky jsem obdivoval mou maminku, že nikdy neřekla ani slovo. Ani táta. Hrozně ji milovali.

Když se nám pak narodil Vláda, zamilovala si moje ma-minka jeho, až patologicky. Doslova na něm visela – a on na ní taky. Když umřela, nedokázali jsme mu to ani říct. Byl zrovna na nějaké stáži v Norimberku, a když se vracel a můj táta mu šel na nádraží naproti, ani mu to neřekl. Vláda jen viděl, že děda pláče.

Bez Zděni bych absolutně nemohl existovat. Ne proto, že nedovedu nic než uvařit čaj nebo vejce natvrdo. Ale prostě